

УДК 338.5

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗРОБКИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЦІНОВИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВ КОЛЬОРОВОЇ МЕТАЛУРГІЇ

Ю.О. Смірнов, Д.Ю. Савенков
Донецький національний технічний університет

Статтю присвячено питанням управління ціновими ризиками, що виникають під час ведення господарської діяльності українських підприємств кольорової металургії. Запропоновано методичний підхід до розробки системи управління ціновими ризиками.

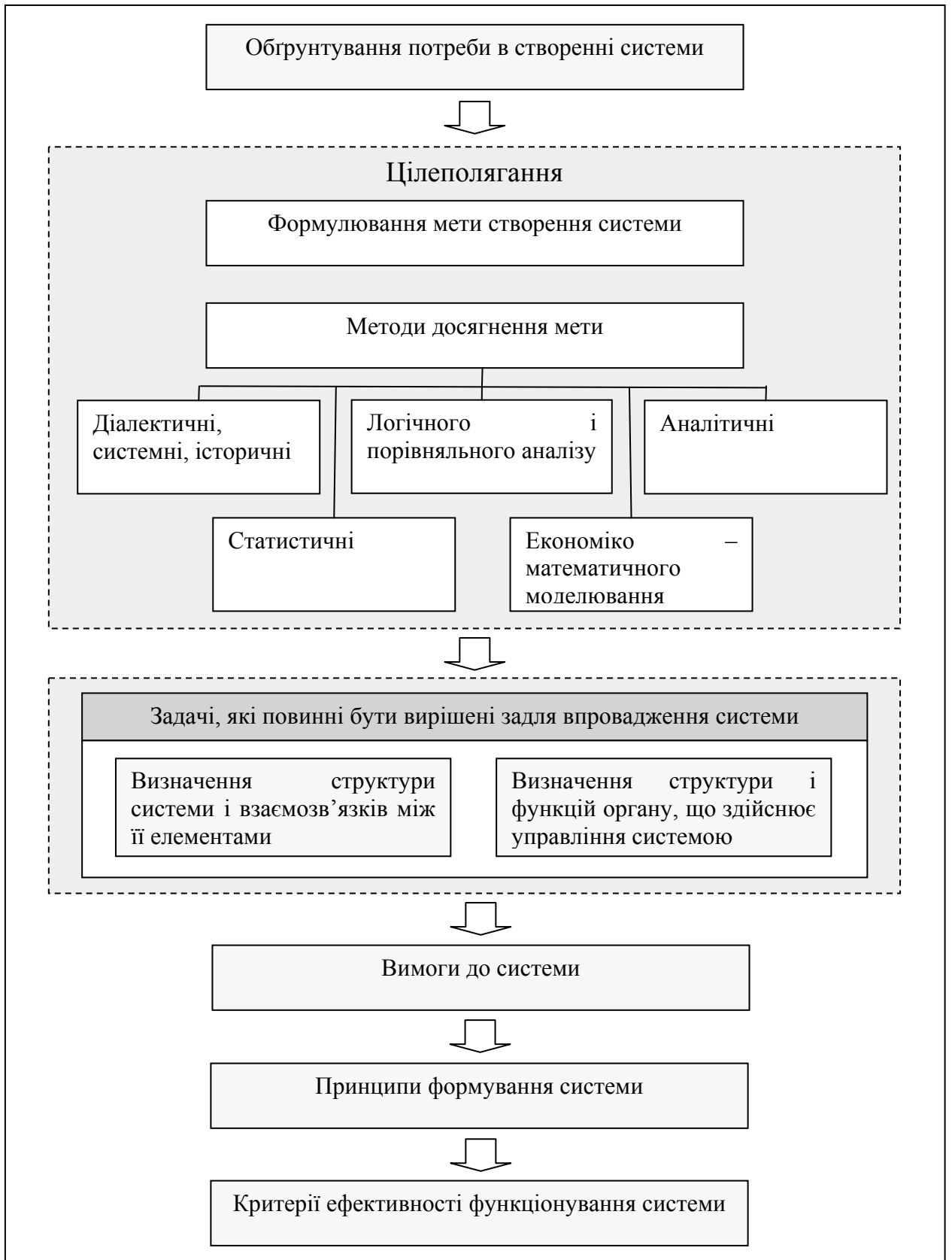
Розвиток сучасної світової економіки протікає в умовах глобалізації торгівельних відносин, що створює принципово нові умови ціноутворення. Правила Світової організації торгівлі істотно зменшують важелі впливу держави в сфері регулювання економічних відносин всередині країни, та створюють рівні умови торгівлі на зовнішніх ринках. За такої ситуації суб'єкти господарювання можуть підвищувати свій рівень конкурентоспроможності за рахунок лише ринкових методів, а це вимагає інноваційних підходів до ведення торгівлі на світових ринках.

Специфіка української кольорової металургії полягає в її значній експортній орієнтації, оскільки приблизно 90% продукції поставляється за межі країни. При цьому на основні кольорові метали існує світова ціна, що формується під впливом попиту і пропозиції на провідних сировинних біржах світу.

Аналіз динаміки цінової кон'юнктури світового ринку основних кольорових металів виявив існування значних ризиків отримання збитків внаслідок коливання біржових котирувань. В свою чергу, розмір збитку може сягнути значних обсягів, що додає додатковий фактор невизначеності при веденні господарської діяльності.

Така ситуація примушує до розробки і впровадження системи управління ціновими ризиками, яка б дала змогу знизити розмір втрат від негативних змін цінової кон'юнктури світового ринку кольорових металів, що зменшить ризики господарювання і забезпечить стабільний економічний розвиток підприємства.

Схематично процес розробки такої системи управління наведений на рис. 1.

Рис. 1. Загальна схема порядку розробки системи управління цінovими ризиками

Головною метою створення системи є нейтралізація негативних змін цінової кон'юнктури світового ринку кольорових металів, тому задля її реалізації доцільно застосувати наступні групи методів: діалектичні, системні і історичні; логічного і порівняльного аналізу; аналітичні; статистичні; економіко-математичного моделювання.

Логічним продовженням є постановка задач, які повинні бути вирішені для створення і впровадження системи. Ці задачі можна об'єднати по двох ключових напрямках.

1. Визначення елементів, структури і взаємозв'язків всередині системи. Реалізація цієї задачі є вкрай важливою, оскільки від неї безпосередньо залежить життєздатність і ефективність функціонування системи в цілому.

2. Організація управління існуючою системою. При вирішенні цієї задачі повинна бути визначена структура і функції органу управління.

Наступним етапом розробки системи є формулювання вимог до неї, які полягають в наступному.

1. Інформаційне забезпечення система повинно базуватися на максимальному використанні наявних відкритих для загального доступу джерел інформації.

2. При розробці системи повинен бути врахований передовий досвід в світовій практиці управління ціновими і фінансовими ризиками.

3. Впровадження і утримання системи не повинно потребувати залучення значних додаткових трудових ресурсів, тобто залучення висококваліфікованих спеціалістів.

4. В окремих елементах системи, що відповідають за аналітичний блок, повинні застосовуватися історичні, комплексні і системні підходи.

5. Оцінки рівня ризику і вірогідності змін цінової кон'юнктури світового ринку кольорових металів повинні носити кількісний характер.

6. Оскільки ціни на основні кольорові метали змінюються під впливом багатьох факторів, то їх дослідження доцільно проводити в динаміці з урахуванням історичної складової.

7. Необхідно обґрунтувати раціональний рівень зниження ризику з урахуванням економічної категорії «ризик/дохід».

8. В результаті функціонування системи управління ціновими ризиками повинні вироблятися конкретні рекомендації і заходи щодо нейтралізації їх негативного впливу.

9. Функціонування системи повинно бути направлене на підвищення ефективності діяльності підприємства і використання наявних ресурсів.

Невід'ємним етапом розробки системи є визначення принципів її функціонування.

1. Інформаційної забезпеченості. Функціонування системи повинно спиратися на доступні джерела інформації, яким притаманні наступні властивості: повнота, достовірність, точність і своєчасність отримання доступу.

2. Цільова спрямованість. Функціонування системи повинно бути спрямоване на досягнення поставленої мети.

3. Стратегічна орієнтованість. Мета і задачі системи повинні підпорядковуватись загальній стратегії розвитку підприємства і реалізовувати його стратегічні завдання.

4. Системність. При розробці системи управління ціновими ризиками необхідно визначити і упорядкувати систему факторів, що впливають на кон'юнктуру світового ринку кольорових металів.

5. Плановість. Функціонування системи управління ціновими ризиками повинно бути реалізовано на основі ретельного планування.

6. Комплексність оцінки факторів.

7. Безперервність. Функціонування системи управління ціновими ризиками повинно відбуватись синхронно із веденням господарської діяльності.

8. Врахування специфіки діяльності. Система управління ціновими ризиками повинна враховувати специфічні умови конкретного підприємства. До них слід віднести: географічне положення, забезпеченість сировиною, ринки збуту, рівень експортної орієнтованості тощо.

9. Диверсифікованість. Різним інструментам зниження ризиків притаманні різні умови їх використання, що відбивається на розмірі витрат на їх використання. Вибір певного інструменту в конкретних економічних умовах ґрунтується на критерії мінімізації витрат.

10. Оптимальне розподілення наявних ресурсів.

11. Постійний моніторинг. Здійснення постійного контролю за функціонуванням системи є об'єктивною потребою, що має на меті оперативне прийняття управлінських рішень і внесення коригувань наразі потреби.

13. Адаптивність. Висока мінливість кон'юнктури світового ринку кольорових металів та зміни світової економіки в умовах глобалізації і на тлі фінансової кризи вимагають від системи управління ціновими ризиками постійних змін. Тому при її розробці

необхідно закласти механізм, що надає можливість корегувати її функціонування з метою підвищення швидкості і адекватності реакції на зміну зовнішніх факторів.

14. Саморозвиток. Реалізація даного принципу надає можливість вносити корегування в деякі елементи системи, або навіть включення нових елементів під впливом змін факторів зовнішнього і внутрішнього середовища.

Система управління ціновими ризиками функціонує не самостійно, а в свою чергу є керованою відповідним управлінським органом. Задля підвищення ефективності реалізації управлінських рішень повинні виконуватись наступні принципи менеджменту.

1. Централізація.
2. Єдиноначальність.

Якість прийнятих управлінських рішень, як і ефективність функціонування системи в цілому, повинна оцінюватись на базі певних критеріїв, що відповідають наступним вимогам.

1. Кількісний характер оцінки.
2. Мінімізація суб'єктивної складової.

Сучасні умови унеможливають розробку однозначної кількісної оцінки ефективності функціонування системи. Тому при розробці набору критеріїв апіорі повинен бути заданий прийнятний рівень ризику.

Висновки

Необхідність розробки системи управління ціновими ризиками підприємств кольорової металургії обумовлена вкрай високою мінливістю кон'юнктури світового ринку. Метою розробки системи є зменшення розміру потенційного збитку, що виникає внаслідок несприятливих цінових змін на основні кольорові метали. Її впровадження повинно забезпечувати підвищення ефективності діяльності підприємства і поліпшити конкурентоспроможність на зовнішніх ринках збуту.

Бібліографічний список

1. Исследование систем управления: Учебник для вузов / В.И. Мухин – М.: Издательство «Экзамен», 2003. – 384 с.
2. Агафонова И.П. Построение эффективной системы риск-менеджмента на предприятии при реализации инновационного проекта [Электронный ресурс] // Менеджмент в России и за рубежом. – 2003. – №4. – Режим доступа: <http://www.mevriz.ru/articles/2003/4/1720.html>
3. London Metal Exchange. – Режим доступа: <http://www.lme.com/>